

VII Jornada d'Innovació Docent Trans@net

Avancem en la transversalitat: de la reflexió a l'acció

Informe de resultats

Tomas B  nez i Andrea Moreta

Unitat de Formació i Recerca. Escola Treball Social

Universitat de Barcelona

30 de gener del 2019

Índex

1. Introducció	3
2. Primera part: Actuacions realitzades per promoure la transversalitat	4
2.1. Primer curs.....	4
2.2. Segon curs.....	5
2.3. Tercer curs.....	7
3. Segona part: Aprenentatge Basat en Projectes	8
3.1. Partir dels coneixements previs sobre la temàtica.....	8
3.2. Indagar sobre el què diuen els experts.....	10
4. Tercera part: Propostes i compromisos per continuar treballant	14

1. Introducció

El passat 30 de gener del 2019, amb l'assistència de 20 persones, es va celebrar la VII Jornada d'Innovació Docent Trans@net a la sala Hannah Arendt del Campus Mundet (Universitat de Barcelona) sota el títol "Avancem en la transversalitat: de la reflexió a l'acció".

Aquesta Jornada, com les sis anteriors, és fruit del compromís que des del curs 2011/2012 té el Grup per millorar i innovar la formació al Grau en Treball social de la Universitat de Barcelona, promovent la transversalitat, la connexió de la formació de treball social amb la realitat social i la implicació dels seus protagonistes: professorat i alumnat. El contingut de la jornada dona continuïtat al treball per promoure la transversalitat a la formació de treball social realitzat a la jornada del 2018.

A més, la jornada fou connectada amb el que s'està fent tant des del Consell d'Escola, com des del Grup motor per la millora de la formació de treball social. Un treball que inclou propostes metodològiques innovadores, canvis en el pla d'estudis i la creació d'un Consell Assessor. Aquest consell es constituirà el 27 de febrer amb la participació d'empleats (de l'administració, ONG's, d'empreses privades), de ciutadans/activistes, usuaris i professionals del treball social; amb l'objectiu, entre d'altres, de contribuir a la definició del perfil professional del treball social que es necessita a Catalunya en el moment actual.

La Jornada, dinamitzada pel Boris Mir Pons, expert en aprenentatge i en transformació educativa, es va desenvolupar en tres sessions de treball. La primera es va dedicar a la reflexió sobre les actuacions realitzades des dels diferents cursos del Grau per promoure la transversalitat al Grau en Treball Social, a partir de la seva presentació per part de les persones que les han coordinat: al primer curs en Ferran Cortès, al segon curs l'Adela Boixadós, i al tercer curs la Violeta Quiroga.

En la segona part, es va aprofundir en la metodologia de treball per projectes, analitzant les seves característiques i alguns projectes realitzats a l'Institut-Escola Les Vinyes de Castellbisbal. En la tercera part, es van elaborar algunes propostes i compromisos per avançar en la transversalitat.

La realització de la jornada ha estat possible gràcies al suport econòmic i organitzatiu del Programa de Recerca, Innovació i Millora de la Docència i de l'Aprenentatge i l'ICE de la Universitat de Barcelona pel reconeixement acadèmic d'aquesta activitat, de la Unitat de Formació i Investigació-Escola de Treball Social, i de les dues persones becàries del Grup: Andrea Moreta i Isabel Ginesta.

2. Primera part: actuacions realitzades per promoure la transversalitat

Abans de començar amb la primera part de la jornada, les persones participants, i a petició del dinamitzador, es van presentar i van expressar les seves motivacions i expectatives per participar en la Jornada. Unes motivacions que recollien tant el desig de millora de la pràctica docent actual, com de transformar-la, la qual cosa implicaria canviar les regles del joc, és a dir, passar de jugar a futbol a jugar a bàsquet. La primera part de la Jornada es va dedicar a presentar i reflexionar sobre les actuacions dutes a terme per tal de promoure la transversalitat dins la formació del Grau en Treball Social dels diferents cursos.

2.1. Primer curs del Grau en Treball Social

En Ferran Cortès, docent del Grau en Treball Social i membre del Grup d'Innovació Docent Trans@net, ha estat el coordinador del grup encarregat de promoure la transversalitat durant el primer curs del Grau en Treball Social. Per una banda, la intenció era centrar el procés educatiu en el procés d'aprenentatge de l'estudiant; per a fer-ho, es va obrir un espai de diàleg transversal entre professors, estudiants i persones immigrades entorn la comprensió del fenomen de la immigració, així com també sobre com acompanyar des del treball social a les persones immigrades en el seu procés d'inclusió social i en la seva lluita per la ciutadania i contra la discriminació. El **procés de treball** per aconseguir-ho es va basar en la coordinació dels equips docents de les diferents assignatures participants, juntament amb l'activitat a l'aula amb els estudiants, l'activitat d'Aprenentatge i Servei realitzada amb els estudiants i joves immigrants, i l'organització de la Jornada "Immigració i Treball Social".

Il·lustració 1: Ferran Cortès durant la seva exposició

La **valoració** exposada pel coordinador del grup fou molt positiva, tot i que es va reconèixer que no va haver-hi una avaluació sistemàtica del procés; això doncs, és una millora plantejada a realitzar en el futur. Així també, es té com a repte poder seguir treballant amb els joves immigrants i poder aconseguir una sostenibilitat del projecte més

enllà del voluntariat dels docents per portar-ho a terme. El **debat** sorgit arrel de la presentació va tenir a veure amb les limitacions de no haver pogut dur a terme un treball molt profund dins el projecte. Així també, es va aclarir que, depenent de l'assignatura, els objectius del projecte poden estar vinculats a les activitats que es realitzin, o al contingut i valors d'aquesta; al que també va sorgir la idea que el fet de treballar conjuntament amb contingut comú i unes activitats diferents també ha servit perquè els estudiants es sentin reconeguts amb la resta de companyes i companys. Les assignatures participants varen ser:

- Antropologia Social (1º Semestre)
- Història Social Contemporània (1º Semestre)
- Epistemologia del Treball Social (1º Semestre)
- Iniciació a la pràctica del Treball Social (2º Semestre)
- Comunicació i Documentació (2º Semestre)

D'aquesta manera, el fet de seguir treballant junts pot resultar en l'establiment d'objectius comuns per tal d'aconseguir que els continguts no estiguin buits, que hi hagi vinculació entre les assignatures i que les evidències formatives siguin concebudes més enllà d'obstacles per superar la matèria. Per últim, la col·laboració amb l'**Aprenentatge i Servei** és considerada com una experiència molt positiva on treballar la transversalitat, tot i que varen tenir molt poc marge d'aplicabilitat donant la tardana formació en la matèria, i la col·laboració amb una Fundació que tampoc havia col·laborat en una experiència d'aquestes característiques.

2.2. Segon curs del Grau en Treball Social

Com a representant del grup de treball encarregat de promoure la transversalitat en el segon curs del Grau en Treball Social vàrem tenir l'exposició a càrrec de l'Adela Boixadós, docent del Grau en Treball Social i membre del Grup d'Innovació Docent Trans@net. El **grup de treball** encarregat es va reunir 4 cops al llarg del curs; l'Adela, però, va destacar la baixa participació dels docents que participaven en el projecte, des d'una preocupació força notòria. Així també, l'**eix transversal** acordat a partir del qual voldrien encaminar les seves accions estava centrat en la discriminació, estereotip, estigma i prejudici. Davant dues possibles accions, majoritàriament es va acordar que cada assignatura participant en el projecte proposés una activitat per separat i que posteriorment es pugues compartir. Finalment, van participar les següents assignatures amb les diferents propostes d'activitats:

- Estructura dels Serveis Socials (1° Semestre): van poder participar els 4 grups de l'assignatura. L'activitat proposada fou un debat en relació als aspectes centrals de la Llei 12/2007 de Serveis Socials.
- Treball Social Individual i Familiar (1° Semestre): només va participar 1 grup de 4. Es va realitzar un anàlisi d'una entrevista on es presentava un cas on una persona estrangera mostrava un discurs dominant vers la dona i la família, lligat al control.
- Psicologia Dinàmica i Social (1° Semestre): van participar 2 dels 4 grups de l'assignatura. Es van proposar dues activitats: un treball grupal sobre com treballar en un barri amb diversitat cultural; i reproduir un experiment sobre l'efecte "halo".
- Desigualtat i Exclusió Social (2° Semestre): van participar els 4 grups de l'assignatura. Es va partir de l'experiència de l'estudiant per posar-la en relació amb teoria i reflexionar sobre els efectes d'aquest tipus d'accions sobre el subjecte individual o col·lectiu.
- Mètodes i Tècniques d'Investigació Social (2° Semestre): també van participar els 4 grups de l'assignatura. L'activitat proposada fou, a partir de la realització d'un projecte de recerca, incloure els conceptes de l'eix transversal a treballar.

Il·lustració 2: Adela Boixadós durant la seva exposició

El **debat** sorgit arrel la presentació va anar voltant el fet de plantejar-se si aquest tipus d'activitats són obligatòries i interpel·laven a tots els docents, o per altra banda, si s'haurien de deixar a voluntat de l'estudiant; donat que, de nou, s'exposa que la innovació docent és quelcom de més. Pel que fa a l'**avaluació** del projecte, l'Adela expressà que no s'havia pogut realitzar una discussió teòrica conjunta, i que el fet de no treballar conjuntament no afavoreix a l'estudiant; així com tampoc el fet que no hagi un compromís existent dels coordinadors i equips docents. Per últim, les **propostes** futures estaven enfocats al fet que als plans docents de les assignatures haurien de contenir aquests objectius i activitats, ja que formaran part de l'avaluació i s'ha d'informar a l'estudiant; així com també proposar que els coordinadors han d'intentar cohesionar-se amb la idea de transversalitat.

2.3. Tercer curs del Grau en Treball Social

La coordinadora encarregada de promoure la transversalitat en el tercer curs del Grau en Treball Social fou la Violeta Quiroga. Els **objectius** del projecte foren afavorir el treball conjunts i transversals entre els equips docents del tercer curs del Grau en Treball Social entorn a una temàtica comuna, com és la participació; així com obrir un espai de diàleg transversal entre professors, estudiants i persones ateses sobre la necessitat d'incloure en la professió, en la disciplina i en la formació, la participació de les persones usuàries. Per altra banda, les assignatures que van participar van ser:

- Investigació Aplicada a la intervenció del Treball Social (1° Semestre)
- Treball Social Comunitari (1° Semestre)
- Salut, Dependència i Vulnerabilitat Social (1° Semestre)
- Supervisió del Treball Social I (2° Semestre)
- Treball Social en les Organitzacions (2° Semestre)
- Política Social i Societats en Transformació (2° Semestre)

La **valoració** de les actuacions realitzades gira entorn a la poca participació detectada per part dels estudiants, fet que és quelcom que preocupa; tot i que també es va remarcar que també és quelcom que ocorre des del professorat, per tant, cal repensar aquesta participació. Així també, arrel de les jornades organitzades, s'ha acordat que per següents edicions es canviarà el format i l'espai, per tal de treballar en grups més petits que afavoreixin la participació dels estudiants; o canviar l'ordre de les intervencions per tal d'atraure i motivar a l'alumnat. D'altra banda, també es considera molt important tenir més espais a l'aula, acordats entre els equips docents, per tal de tractar l'eix transversal de la participació.

Il·lustració 3: Violeta Quiroga durant la seva exposició

Les **millores** a realitzar tenen a veure amb la necessitat de treball per tal que el proper curs hagi una evidència en format “treball” en totes les assignatures del primer semestre i també una del segon semestre. També, quelcom plantejat és el fet de pensar com connectar l'eix que es treballa al 1º semestre amb el del 2º semestre. El **debat** sorgit entorn a la participació fou relacionat amb la idea que el sistema està molt implantat en el fet que el docent transmet coneixements i l'alumnat només aprèn; d'aquesta manera, potser s'hauria de refer el model educatiu del Grau.

Es va concloure aquesta primer part de la Jornada amb la constatació que les iniciatives per promoure la transversalitat al Grau realitzades fins al moment han estat iniciatives basades en la **voluntarietat del professorat**, però que no han estat incorporades de forma obligatòria per al professorat i l'alumnat en els plans docents i horaris de les assignatures; i que no s'han dissenyat tenint en compte **continguts essencials** de la formació del grau que corresponen a les assignatures que han participat en les mateixes, ni tampoc les competències genèriques i específiques. Pensant en avançar en la transversalitat, aquestes iniciatives haurien de millorar la **participació** de l'alumnat en el seu disseny, implementació i avaluació, de manera que els docents tinguessin un paper **facilitador i d'acompanyament** a l'alumnat, similar al que l'alumnat haurà de realitzar quan treballi com a professional del treball social amb les persones que acompanyi.

3. Segona part: Aprenentatge Basat en Projectes

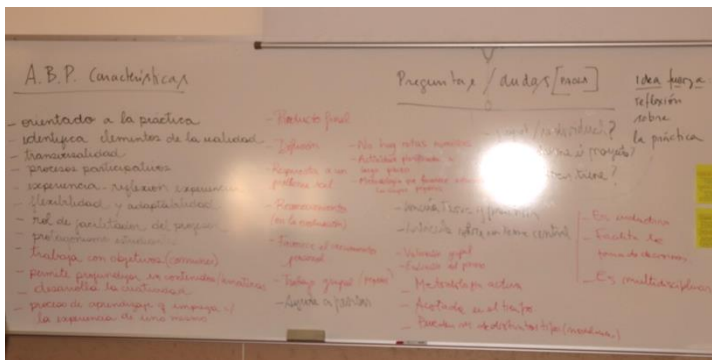
La segona part de la Jornada es va dedicar a aprofundir en la metodologia d'Aprenentatge Basat en Projectes (ABP) i valorar les seves potencialitats per avançar en la transversalitat en la formació del Grau en Treball Social. La metodologia utilitzada pel dinamitzador per presentar-nos la metodologia de treball per projectes va incloure alguns dels elements claus de la mateixa metodologia d'Aprenentatge Basat en Projectes.

3.1. Partir dels coneixements previs sobre la temàtica

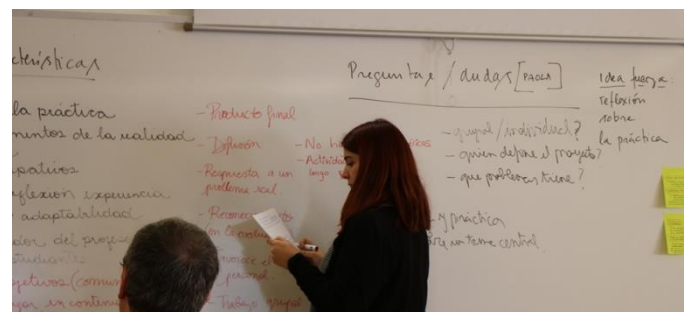
Per a fer-ho, es va treballar en petits grups de 3 persones per, a partir dels coneixements previs de les mateixes, identificar les característiques d'aquesta metodologia, amb una posterior posada en comú. Aquesta manera de treballar va permetre a en Boris, dinamitzador de l'activitat, identificar aspectes del **currículum subjacent**: paper del docent (es posa en evidència quan s'apropa als grups petits) o com es reacciona davant les tasques a realitzar (alguns grups comencen a fer-la, sense que el docent l'hagi

explicat). D'altra banda aquesta tasca, permet al docent realitzar una avaluació inicial de l'alumnat: coneixements del tema que s'ha treballat, capacitat de sintetitzar, de relacionar amb coneixements previs, de comunicar a la resta de la classe, etc. Algunes de les característiques basades en els propis coneixements previs sobre l'Aprenentatge Basat en Projectes que van sorgir arrel del treball en petits grups van ser:

- Que està orientat a la pràctica
- És transversal
- Es basa en processos participatius
- Es treballa amb objectius comuns
- Hi ha un producte final
- Acotat en el temps
- Treball en grups petits
- Afavoreix el creixement personal
- Desenvolupa la creativitat
- Es basa en la reflexió sobre l'experiència

Il·lustració 4: Pissarra amb les aportacions grupals

Il·lustració 5: Becària del GID Trans@net apuntant les aportacions del seu subgrup

A continuació, es va treballar en subgrups de 3 persones amb una metodologia d'estudi de cas per tal d'identificar en un projecte real i realitzat, les característiques de la metodologia de treball per projectes en aquestes experiències realitzades. Aquesta part del treball posa en evidència que encara que les experiències realitzades no siguin exemples perfectes de la metodologia de treball per projectes, sí que han aconseguit importants objectius d'aprenentatge, tant relacionats amb les competències bàsiques com amb competències específiques de les diferents assignatures participants.

3.2. Indagar sobre el què diuen els experts

Després es va dur a terme un treball individual de lectura d'un dels 7 elements clau de la metodologia de treball per projectes a partir del document Adaptació de l'Institut-Escola Les Vinyes del Setting the Standard for Project Based Learning: A Proven Approach to Rigorous Classroom Instrucion, by John Larmer, John Mergendoller, Suzie Boss (ASCD 2015). Per posteriorment demanar a les persones que han llegit el mateix element que ho expliquin amb les seves pròpies paraules a la resta del grup.

Il·lustració 6: Dinamització dels subgrups pel Boris Mir

Aquests elements essencials son els següents:

1. Problema o pregunta rellevant

El cor d'un projecte, si s'hagués de resumir breument, és un problema que s'ha d'investigar i resoldre, o una pregunta per explorar i respondre. Pot ser concret (l'escola necessita millorar el programa de reciclatge) o abstracte (decidir si una guerra està justificada). Un problema atractiu o una pregunta fa aprendre molt millor als alumnes. No només estan adquirint coneixement per recordar-lo, els alumnes també estan aprenent perquè tenen una necessitat real de saber les coses; poden utilitzar els coneixements que tenen per resoldre problemes o respondre preguntes que els interessin i importen. La pregunta o problema no ha d'intimidat-los. Quan els professors dissenyen i desenvolupen un projecte, els suggerim que escriguin un problema o una pregunta central que vagi entre cometes (per exemple, "Com podem millorar el nostre sistema de reciclatge a l'escola de manera que reduïm el malbaratament?" o "Van

fer bé, els EUA, de començar la guerra del Vietnam?”). I això poden fer-ho amb alumnes!

2. Indagació sostinguda

Indagar i buscar informació en un llibre o bé “online” pot ser interessant, però és més atractiu que es pugui aprofundir en el tema. El procés d'investigació porta temps, la qual cosa significa que l'execució d'un bon projecte comporta uns dies. En l'aprenentatge basat en projectes la indagació no té un itinerari concret, de manera que quan els alumnes llegeixen una pregunta, se'n fan d'altres per trobar la solució. El procés es repeteix fins a elaborar una resposta satisfactòria. Els projectes poden incorporar diferents tipus de fonts d'informació barrejant les tradicionals, com poden ser llibres o webs, o d'altres més reals, com fer entrevistes a experts, usuaris, proveïdors... Els alumnes també poden d'indagar sobre les necessitats dels destinataris respecte el producte que estan creant amb el projecte o bé sobre l'audiència per a un producte literari o multimèdia que realitzin.

3. Autenticitat

Quan es diu que alguna cosa és autèntica, en general, el que volem dir és que és real, que no és fals. En l'educació, l'objectiu d'aprenentatge hauria d'estar molt relacionat amb algun aspecte del món real. L'autenticitat fa que els alumnes estiguin més motivats i aprenguin més. Un projecte pot ser autèntic de moltes maneres, a vegades combinades. Pot tenir un context autèntic: els alumnes han de resoldre un problema que afecta a persones fora de l'escola (per exemple, empresaris que estan desenvolupant un pla de negocis, enginyers que dissenyen un pont o assessors que donen recomanacions de política al President). Això els fa veure com funciona el món real. Els alumnes hauran de planificar una investigació experimental o utilitzar un software per crear vídeos que s'apropin a les qualitats professionals. Pot tenir un impacte real en els altres, com quan els estudiants expressen una necessitat en la seva pròpia escola o comunitat (per exemple, dissenyar i construir el pati d'una escola, millorar un parc comunitari, ajudar els immigrants del barri, etc.) o crear alguna cosa que l'utilitzaran altres persones. Finalment, un projecte pot tenir una autenticitat personal quan parla dels interessos, cultures, identitats o objectius de la vida dels propis alumnes.

4. Veu i presa de decisions dels alumnes

Tenir opinió en un projecte crea un sentit de propietat als estudiants, es preocupen més pel projecte i treballen més. Si els estudiants no són capaços d'utilitzar el seu criteri per resoldre un problema i respondre una pregunta rellevant, el projecte

simplement esdevé fer un exercici o seguir un conjunt d'indicacions. Els estudiants han de tenir inputs i control sobre molts aspectes d'un projecte, des de les preguntes que generen, fins als recursos que utilitzaran per trobar respostes a les seves preguntes, les tasques i els rols que ocuparan com a membres de l'equip o els productes que crearan. Els estudiants més avançats poden anar més lluny i seleccionar el tema i la naturalesa del seu projecte. Poden escriure la seva pròpia pregunta rellevant i decidir com volen investigar-la, com demostrar el que han après i com fer públic el seu treball.

5. Reflexió

John Dewey¹, les idees del qual continuen enriquint el nostre pensament sobre l'aprenentatge basat en projectes, va escriure: “no aprenem de l'experiència, aprenem de la reflexió sobre l'experiència”. Al llarg d'un projecte, els estudiants (i el professorat) haurien de reflexionar sobre el que estan aprenent, com ho estan aprenent i per què ho estan aprenent. La reflexió es pot fer de manera informal, com a part de la cultura i el diàleg de l'aula, però hauria de ser una part explícita dels projectes, durant l'avaluació formativa programada, les discussions en moments clau del projecte o durant les presentacions públiques del treball dels estudiants. La reflexió sobre el coneixement i la comprensió del contingut, ajuda als estudiants a consolidar el que han après i a pensar sobre com podria aplicar-se en un altre lloc, més enllà del projecte realitzat. La reflexió sobre el desenvolupament d'habilitats per a l'èxit [Competències per a segle XXI] ajuda els estudiants a interioritzar el significat de les habilitats i establir objectius per a un major creixement. La reflexió sobre el projecte en si, com es va dissenyar i implementar, ajuda els estudiants a decidir com podrien afrontar el seu pròxim projecte, i ajudar els professors a millorar la seva pràctica en l'ABP (Aprenentatge Basat en Projectes).

6. Crítica i revisió

El treball de qualitat és un segell distintiu de l'aprenentatge basat en projectes, i aquesta qualitat s'aconsegueix mitjançant unes acurades crítiques i revisions. Els estudiants haurien d'aprendre a donar i rebre comentaris constructius per part dels companys que millorarien els processos i productes del projecte, guiats per rúbriques, models i comentaris formals. A més dels companys i professors, adults externs i experts també poden contribuir al procés de crítica, aportant un punt de vista autèntic i real. Aquest reconeixement a la importància de fer millor el treball i els productes dels estudiants és recolzat per investigacions sobre la importància de l'avaluació formativa, que no només

¹John Dewey, filòsof, psicòleg i pedagog nord-americà i un dels fundadors de la filosofia del pragmatisme va ser un dels referents de la Mary Helen Richmond en la seva conceptualització del treball social com a professió.

significa que els professors fan comentaris als estudiants, sinó que els estudiants avaluen els resultats del seu propi aprenentatge.

7. Producte públic

Hi ha tres grans raons per fer que un producte (resultat de l'aprenentatge basat en projectes, ja sigui objecte, presentació o resposta) es faci públic:

- Un producte públic augmenta la motivació d'aquest tipus d'aprenentatge, i anima al treball de qualitat. Si pensem en situacions on els estudiants fan les seves presentacions davant dels companys i professorat... les expectatives no són gaire elevades, de manera que poden fracassar, no implicar-se seriosament o no preocupar-se tant de la qualitat del seu treball. Però quan els estudiants han de presentar o mostrar el seu treball a un públic que va més enllà de l'aula, el rendiment augmenta, ja que ningú no vol quedar malament en públic.

- Creant un producte, els estudiants fan tangible el que han après i, per tant, quan es comparteix públicament, el producte passa a ser un objecte de debat.. En lloc de ser només un intercanvi privat entre un estudiant i un professor, la dimensió social de l'aprenentatge es fa més important. Això té un impacte en la cultura de la classe i de l'escola, que ajuda a crear una comunitat d'aprenentatge, on els estudiants i professors discuteixen allò que han après, com ho han après, i com es pot millorar el rendiment acadèmic.

- Fer públic els treballs dels estudiants és una manera molt efectiva de comunicació amb famílies i membres de la comunitat educativa. Quan la classe o el centre educatiu s'obren a l'exterior, expressen un missatge: "Això és el que els nostre estudiants poden fer, som molt més que unes qualificacions". Quan el públic veu la qualitat dels productes dels estudiants sovint es queda sorprès i desitja veure'n més.

En resposta a una pregunta dels assistents a la Jornada, en Boris explica que aquesta metodologia permet treballar coneixements claus i continguts essencials del currículum o pla d'estudis oficial, així com les competències bàsiques, especialment: pensament crític, resolució de problemes, treball en equip, autogestió i autoaprenentatge.

Algunes referències sobre la metodologia de treball per projectes:

- Buck Institute for Education <http://www.bie.org/>

- Buck Institute for Education (en Català): https://www.bie.org/objects/cat/en_espanol

4. Tercera part: propostes i compromisos per continuar treballant

En acabar la jornada, els assistents estan d'acord en què la dinamització per part del Boris ha estat molt motivadora per continuar avançant en la transversalitat en la formació del Grau de Treball Social, amb propostes com les següents:

1. Definir la transversalitat en la formació de grau de treball social com el repte que ens plantejem i abordar la seva resolució / consecució amb la metodologia de treball per projectes.

Il·lustració 7: Boris Mir Pons durant el tancament de la Jornada

2. Millorar el que ja es fa, sense canviar les regles del joc. Per poder fer aquesta millora, a criteri del dinamitzador, caldria:

- Motivació per fer petits canvis en les diferents assignatures assignatura i amb els estudiants.
- Començar a treballar amb les persones "entusiastes", no barrejar amb altres persones que no tinguin aquest entusiasme i crear equips docents per cursos, no per assignatures.
- Que les iniciatives que es posin en marxa permetin gaudir al professorat i a l'alumnat.
- Definir què volem dur a terme.
- Identificar què podem fer junts: qualsevol iniciativa ha de pensar-se i realitzar-se de forma realista, és a dir, tenint en compte les condicions organitzatives, els recursos, les persones i els compromisos.
- Tenir en compte els continguts i les competències essencials del Grau a les què contribuïm des de les nostres assignatures.
- Formació en dinàmiques participatives a l'aula i en didàctica.

Ens sembla que una manera de seguir avançant en la transversalitat en primer curs del Grau de Treball Social pot ser definir un problema o pregunta (el que hem treballat fins ara ha estat la immigració), treballar des de les diferents assignatures del segon semestre de primer curs en les aportacions que es poden fer des de cadascuna d'elles per comprendre/resoldre aquest problema o pregunta.

II-Il·lustració 8: Celebració del dinar comunitari

Més informació:

- Sessió matinal de la Jornada a: https://youtu.be/GGvitK0o7_c
- Del Grup D'Innovació Docent Trans@net: <http://www.ub.edu/transnet/>
- Atenció a: secretariatransnet@ub.edu